

VIOWWE MEIROS

De Ordo Costruo

Sommige volgelingen van Corineus die dankzij hem de onsterfelijkheid verkregen, ontbeerden de geestdrift en het vuur om mee te werken aan de omverwerping van het Keizerrijk Rimoni. Die ondankbaren, onder leiding van Antonin Meiros, doolden vele eeuwen rond voordat ze in circa 700 in Pontus terechtkwamen. Ze namen de naam Ordo Costruo aan (van het Rimonische woord voor 'bouwer') en realiseerden vele technische hoogstandjes, waaronder in het begin van de negende eeuw de Leviathanbrug. Er zijn afdelingen van de Ordo Costruo gevestigd in Pontus en Hebusalim. Zij beweren meer waarde te hechten aan kennis dan aan religie en plaatsen zichzelf met vele kleine en grote godslasterlijkheden boven God. Om deze reden worden ze wijd en zijd verfoeid, behalve door de hebberige, graaiende koopmansprinsen.

ANNALEN VAN PALLAS

Sommige vijanden benaderen je met wapens en godslasterlijke uitspraken, en daardoor kun je ze herkennen. Maar erger zijn vijanden die met geschenken en edelmoedige daden komen. Je herkent hen pas als vijanden wanneer het te laat is.

SALIM KABARAKHI II, SULTAN VAN KESH, 922

*Hebusalim, op het continent Antiopia
Moharram (janune) tot awwal (martrois) 928
6-4 maanden tot de Getijdenvloed*

Ramita en Huriya dwaalden rusteloos door de tuinen van Meiros'

paleis in Hebusalim, wensend dat ze vleugels hadden zodat ze over de muren konden vliegen. Het paleis voelde als een gevangenis, terwijl er buiten zoveel te zien was. Het binnenplein van zestig bij zestig passen groot was betegeld in gemalen marmer dat fonkelde in het zonlicht, en ook het reliëfwerk op de marmeren gebouwen rondom weerkaatste het zonlicht zo schel dat de meisjes hun gezicht moesten bedekken met gazen sluiers. De hemel was helder en bloembedden parfumeerden de lucht. Op de een of andere manier bereikten de geuren van de stad deze plek nooit. Water klaterde muzikaal in de fontein. Het bassin had de vorm van zeeschuim en er rezen stenen vissen uit op. Er werd hier per minuut meer water verspild dan Ramita's familie op een hele dag gebruikte. Ze had gedacht dat het een drinkfontein was, totdat een bediende neerbuigend tegen haar had gezegd: 'Als madame iets wilde drinken, hoefde ze het alleen maar te vragen.' Het water in de fontein was niet drinkbaar, zei de bediende, hoewel het er wat Ramita betrof prima uitzag. Het was in ieder geval een stuk schoner dan het water dat ze vroeger altijd naar huis zeulde vanaf de rivier de Imuna. De mensen hier waren kennelijk nogal overgevoelig. Er bloeiden planten die ze niet herkende en ze had zich hardop afgevraagd wat de toepassing ervan kon zijn, maar Huriya had gegiecheld en gezegd dat ze decoratief waren.

Decoratief?

Ze waren hier nu vier dagen en er begon een soort routine te ontstaan. De meisjes wilden de stad graag verkennen, maar Ramita's echtgenoot verbood dat. Buiten de muren waren voortdurend roepende stemmen te horen, maar de soldaten lieten hen niet over de kantelen op de rode muren om het huis lopen, dus ze hadden geen idee wat daar aan de hand was. Hoewel het paleis een terrein van vierduizend vierkante meter in het hart van de stad besloeg, mocht Ramita alleen in haar eigen kamers, de werkkamer van haar man en de binnentuin komen, en dat was verstikkend. Alleen de torenkamers boden uitzicht op de stad, maar daar had ze geen toegang toe. De toren rees als een bleke slagtaand drie verdiepingen boven de muren uit en was alleen toegankelijk vanuit de vertrekken van haar echtgenoot.

Toen Ramita zich bij de werkkamer van haar echtgenoot meldde

voor haar Rondiaanse les, waren de diepe rimpels in zijn voorhoofd terug. Zijn schrijftafel lag bezaaid met brieven en documenten en hij oogde weer vermoeid. Zijn dunne haar zat in de war omdat hij er steeds met ongeruste vingers aan bleef plukken. Ze ving een glimp op van een naastgelegen zaal waar petitionarissen wachtten, een mengeling van Rondiaanse kooplieden en handelaren uit Hebb met geruite hoofdtooiën, en ook een paar vrouwen in de zwarte bekira's die zelfs Rondiaanse vrouwen hier in het openbaar droegen. Meiros begroette Ramita verstrooid en liet haar vervolgens weten dat zijn dochter Justina van nu af aan haar taalonderwijs op zich zou nemen. Dat was nu drie avonden geleden. 's Avonds zag ze licht rondom de vensterluiken van zijn toren. Hij kwam niet naar haar kamer, en ze vermoedde dat hij sinds zijn terugkeer niet meer had geslapen.

Justina Meiros negeerde haar verzoeken om taallessen. Olaf was verontschuldigend, maar kon verder niet helpen. 'Zodra de onrust op de straten wegebt, laten we stoffen- en juwelenverkopers voor u komen, vrouwe Ramita,' meldde hij, alsof dat haar tevreden zou stellen. *Wat voor onrust, vroeg ze zich af.*

'Maar Rondiaans spreken verlang ik mij!' liet ze zich in gebrekkig Rondiaans ontvallen. 'Boek ik heb nodig nu! Nu! *Nekat chottiya!*' Het was vreselijk frustrerend. Olaf leek het niet te begrijpen.

Toen Huriya Olaf naar de onrust op de straten vroeg, zei hij: 'Vanwege madame.' Ramita lachte nerveus toen Huriya haar dat vertelde. Onrust vanwege háár, op de straten van deze vreemde stad? Huriya moest het verkeerd hebben begrepen.

Op de heilige dag sprak ze haar echtgenoot nog even voordat hij met een heleboel lijfwachten naar het paleis van de gouverneur vertrok om een dienst van de Kore bij te wonen. Die gouverneur, Tomas Betillon, at kleine kinderen, hadden de bedienden Huriya toevertrouwd. 'Betillon is een zwijn,' zei Meiros afkerig, 'maar toch moet ik met hem dineren.' Hij keek alsof hij wilde spugen.

'Olaf zegt dat er onrust op de straten is vanwege mij,' merkte Ramita nieuwsgierig op, starend naar het ingewikkelde mozaïek op de vloer.

Meiros grimaste. 'Iemand heeft het gerucht verspreid dat ik een

Lakh-prinses heb ontvoerd en haar gevangen houd in mijn toren. Er zijn Hebb die Meiros-poppen in brand steken en roepen dat ik moet worden gestenigd.' Hij grinnikte droogjes. 'Dat is hier normaal, vrouw. Maak je er maar geen zorgen over. Het laait op, het ebt weer weg.'

'Justina wil me niet onderwijzen,' klaagde Ramita, die zich een beetje verwaarloosd voelde.

Meiros gromde en krabbelde iets op een papiertje. 'Geef dit aan Olaf. Justina heeft verplichtingen aan deze familie, of het haar bevalt of niet. Jouw onderwijs geeft haar iets constructiefs te doen in plaats van zich alleen maar op te maken en haar nagels te lakken.' Hij stond op. 'Het spijt me dat ik zo druk ben geweest, vrouw, maar volgende week neem ik je mee naar een banket met mijn collega's, en daar moet je klaar voor zijn.'

Na het ontbijt begeleidde Olaf Ramita naar Justina's kamers. Ramita wachtte ongeduldig terwijl Olaf met Justina's kamermeid kibbelde. Ze wenste dat Huriya bij haar was, maar haar vriendin was met de bedienden mee naar een Amteh-dienst in de stad. Huriya was opgewonden geweest omdat ze Hebusalim mocht bekijken. Ramita had Olaf gevraagd om Huriya wat geld mee te geven voor de markt, en hij had haar achteloos een buidel munten toegestopt waar zelfs Huriya's ogen van waren uitgepuild.

Eindelijk verscheen er een bediende die Ramita naar Justina's privétuin leidde. Bij een fonteintje zaten twee vrouwen in kleermakerszit op lage leren stoelen zonder rugleuningen; meubels uit Kesh. De geur van wierook hing in de koele lucht. Beide vrouwen droegen blauwe mantels. Ze bekeken haar met afstandelijke ogen toen ze binnenkwam. Justina gebaarde Ramita naar een van de stoelen en zette haar gesprek met de andere vrouw voort.

Dit gaf Ramita de kans om Meiros' dochter voor het eerst goed te bekijken. Ze had een lang, smal hoofd en haar huid was zo bleek als porselein. Haar volle lippen waren rood gekleurd. Haar gezicht oogde volwassen, maar haar huid was glad en zuiver. Meiros had gezegd dat zijn dochter meer dan honderd jaar oud was. Ramita kon niet bepalen of dat waar was, maar Justina was een magiër, en wie

weet waar die toe in staat waren? Er was geen spootje grijs in haar glanzende zwarte haar te zien. Ze droeg eenvoudige sieraden, maar die waren allemaal van goud. Een robijn zo rood als haar lippen hing aan haar gouden halsketting en pulseerde als een hartslag: een periapt, een magische edelsteen. Justina had een koele schoonheid, alsof ze was gebeeldhouwd in plaats van geboren.

De andere vrouw was een stuk minder intimiderend. Haar gezicht was zacht en rond, met sproeten, en werd omkranst door goudblonde krullen. Zij droeg ook een pulserende edelsteen om haar hals, een grote saffier. Ze glimlachte geruststellend. ‘Hallo,’ zei ze langzaam in het Rondiaans, ‘jij moet Ramita zijn.’ Haar stem was warm en sensueel. ‘Ik ben Alyssa Dulayne. Welkom in Hebusalim.’ Ze sprak op een toon waarmee je een kat lokt om hem te aaien.

Ramita trok haar hoofd in en likte langs haar lippen. ‘Hallo.’

‘Dus ze heeft toch een tong,’ merkte Justina zuur op.

Ramita kreeg de essentie van Justina’s opmerking mee. ‘Een beetje Rondiaans, kan ik. Meer Keshisch. Jij kan Lakh?’ voegde ze eraan toe, en ze stak haar kin een beetje naar voren.

Alyssa grinnikte. ‘Daar zegt ze wat, Justina. Spreek jij haar taal?’

Justina Meiros trok haar neus op. ‘Nee, en jij ook niet, Alyssa. Maar kennelijk verwacht mijn vader dat ik dat meisje wel eventjes voorbereid op de gieren bij het banket van de Ordo Costruo. Belachelijk.’

‘Wat is “lachelijk”?’ vroeg Ramita, die probeerde haar afkeer van de vrouw te onderdrukken.

Justina keek haar langs haar neus aan. ‘Be-la-che-lijk. Dat betekent “dom”. Ken je dom?’

‘Ik ben niet dom,’ zei Ramita vlak.

Justina zuchtte. ‘Dat zeg ik ook niet. In Koresnaam, Alyssa, wat moet ik doen?’

De blonde vrouw lachte vriendelijk. ‘Waarom laat je het niet een tijdje aan mij over? Ik ben beter in dit soort dingen dan jij.’ Ze glimlachte naar Ramita, die plotseling bang werd voor wat die aardig lijkende vrouw mogelijk bedoelde.

Justina dronk haar piepkleine kopje leeg en stond op. ‘Ja, als jij

dat nou eens doet, Alyssa? Ik heb totaal geen geduld.' Ze bukte zich, kuste Alyssa op de wangen en verdween in haar kamers. Ramita stond op omdat ze dacht dat ze weg moest.

'Nee, nee, kom zitten.' Alyssa klopte op de stoel waar Justina uit was opgestaan. 'Kom bij me zitten.' Ze schonk groene thee in en gaf het kopje aan Ramita, en toen boog ze zich naar voren en legde zachte handen die naar rozenwater roken tegen Ramita's wangen. 'Ik doe je niets. Ik zal heel voorzichtig zijn, echt waar.'

Ramita keek haar verwonderd aan, maar toen vingende bruine ogen met gouden spikkeltjes van de vrouwelijke magiër haar blik en voelde het alsof ze als een vis aan een haak vastzat. De woorden van de vrouw zeiden haar weinig, maar ze stelden haar gerust, als een slaapliedje. Ramita voelde zich vreemd, ergens tussen slapen en waken in. Kleine details leken enorm uitvergroet, maar ze had niet kunnen zeggen of er nog iemand anders in het tuintje was. Alyssa's stem haalde echo's van Meiros' lessen naar het oppervlak van haar gedachten, als luchtballonnen die opstegen in een fontein, en andere woorden werden daaraan toegevoegd, een hele stroom woorden, alsof Alyssa ze in haar hoofd zong. Ze voelde ze langzaam inzinken en in ordelijke formaties schuiven, als scholen van woorden zwemmend in een zee van gedachten. Er vormden zich associaties met kleuren, met getallen, met handelingen... Ze voelde haar ogen met een bijna hoorbare klik dichtvallen...

Geurige handen omvatten haar gezicht en schudden haar zachtjes, en ze knipperde geschrokken met haar ogen. 'Alles is goed, Ramita,' zei Alyssa met een tevreden glimlach. 'Dat ging goed, hoewel het wat moeite kostte om ervoor te zorgen dat je je openstelde.' De Rondiaanse vrouw had een laagje transpiratie op haar voorhoofd, merkte Ramita verbaasd op. Maar ze hadden hier toch maar heel even gezeten?

Toen drong het plotseling tot haar door: Alyssa sprak Rondiaans, en ze had haar begrepen! Ramita slaakte een kreetje en sloeg haar hand voor haar mond. Even ervoer ze een paniekerig gevoel van verlies, totdat ze beseftte dat haar Lakh-taal op haar wachtte, binnen handbereik wanneer ze wilde. 'Jij Rondiaans mij geleerd?' vroeg ze hardop.

Alyssa giechelde. ‘Heb je mij Rondiaans geleerd?’ corrigeerde ze haar. ‘Ja, een beetje. Maar we zullen dit de komende maand nog vaak moeten doen, zodat je straks perfect Rondiaans spreekt. Ik heb je alleen nog maar een beetje gevorderde grammatica en wat woorden ingeprent.’ Ze wees naar het vierkantje lucht boven de binnentuin. De zon was weggezakt naar het westen. Ramita voelde een duizelingwekkende vlaag van vermoedheid toen Alyssa zei: ‘We hebben nog een lange weg te gaan, Ramita Ankesharan-Meiros. Een hele lange weg.’ ‘Waarom doet echtgenoot dit niet?’ fluisterde Ramita.

‘O, ik kan me voorstellen dat Antonin dat risico niet wilde nemen tijdens de reis. Dit soort werk van geest tot geest kan je nogal in beslag nemen, en als jullie waren aangevallen zou hij zo goed als machteloos zijn geweest. Of misschien dacht hij dat hij je er bang mee zou maken; ik ben een stuk minder intimiderend dan hij. En nu hij terug is, heeft hij het heel druk. Maar ik moet zeggen dat ik het wel leuk vind.’ De jadugara kwam een beetje wankel overeind. ‘Het zal weken duren voordat je onze taal vloeiend spreekt, maar ik hoop dat je tijdens het banket al een stuk gemakkelijker met de andere magiërs zult kunnen converseren.’ Ze verbaasde Ramita met een snelle omhelzing. ‘Je hebt een fijne geest, lieverd, heilzaam en goed.’

Ramita bloosde om dat vreemde compliment. Ze stamelde iets en wilde opstaan, maar Alyssa duwde haar zachtjes terug. ‘Blijf nog een tijdje zitten. Je wordt duizelig als je te snel opstaat.’ Ze vertrok met een vriendelijke zwaai.

Ramita voelde zich uitgeput, maar het geklater van de fontein was kalmerend. Ze vroeg zich af of Huriya al terug was en wilde weer opstaan, maar Justina, die aankwam met een dampende ketel, zei streng: ‘Ga zitten, meisje.’ Ze schonk kruidige chai in en drukte Ramita een porseleinen beker in haar handen. ‘Drink hier wat van voordat je probeert iets te doen.’ Ze ging tegenover haar zitten, half in de schaduwen, en zette de kap van haar mantel op. Ze leek wel uit marmer gehouwen. ‘Dit soort werk is uitputtender dan je beseft.’

Ramita nam een slokje. De chai was zoet en sterk, precies zoals ze het lekker vond. ‘Dank je,’ zei ze, en toen voegde ze er ondeugend aan toe: ‘*Dochter.*’

‘Noem me geen dochter,’ snauwde Justina. ‘Ik ben je dochter niet, jij heiden uit een godvergeten gat.’

‘Baranasi *nehin* “godvergeten gat”!’ snauwde Ramita terug, ‘en Lakh *nehin* “heidens”. Dat ben je zelf.’ Hoe durfde die arrogante vrouw haar geboorteplaats of haar volk te bekritisieren!

‘*Nehin*? Bedoel je niet “geen”?’ vroeg Justina spottend. ‘Pak een woordenboek!’

‘Wat is “woordenboek”?’

‘Een boek waarin woorden worden uitgelegd. Alyssa heeft niet zoveel bij je bereikt, hè? Of misschien ben je gewoon geen goede leerling.’ Ze boog zich naar voren. ‘Het kan me niet schelen wie je bent of waar je vandaan komt. Ik ben het niet eens met wat mijn seniele vader heeft gedaan, en als het aan mij lag, zouden we je meteen terugsturen. Als er nog meer bewijs nodig was dat hij gek is geworden, dan is het wel zijn huwelijk met een boerin uit Lakh.’

‘Ik *nehin* boerin, *jadugara*. Mijn vader is koopman in Aruna Nagar.’

‘Het maakt mij geen reet uit of je vader één pispot heeft of twee,’ grauwde Justina. ‘Je bent nu in Hebusalim, aan het front van een oorlog, en wat mijn idiote vader de jouwe ook heeft betaald voor het recht om met je naar bed te gaan, je bent niets waard als je niet verrekke snel zwanger wordt. Mijn advies is dat je je brutale smoel houdt en als een brave hoer je benen spreidt, dan overleef je dit heel misschien.’

Ramita’s woede vlamde op en ze hief haar vuist. Ze dacht: *Ik zál je*, maar meteen verstijfde haar hele lichaam en gloeide Justina’s robbijn bloedrood op.

Haar ijzige ogen pinden Ramita vast. ‘Hef *nóóit* je hand tegen een magiër,’ fluisterde Justina Meiros. ‘Nooit, behalve als je de macht hebt om die magiër te doden.’ Ze stond op en liep om Ramita heen, wier lichaam verstijfd bleef. ‘Je moet leren je temperament in bedwang te houden, modderhuid, anders zal de eerste de beste magiër een excuus hebben om je gezicht eraf te branden.’

Ramita’s hart bonsde hulpeloos en haar hele lichaam was klam van angst.

‘Alyssa zal je leren praten zoals wij, en ik zal je een paar tips geven over met wie je kunt praten en wie je moet ontlopen, maar bega nooit de vergissing om te denken dat je een van ons bent. Totdat je zwanger wordt, ben je niets meer dan een heel dure hoer. En nu wegwezen.’

Terwijl Ramita op zwabberende benen wegvluchtte, volgde Justin’s kille stem haar. ‘Wat is trouwens een “jadugara”, *bint*?’

Ramita omklemde een pilaar bij de deur en wachtte tot er wat meer kracht in haar benen terugkeerde. Ze keek om. ‘Zoek dat maar op in een woordenboek, *dóchter*,’ zei ze duidelijk. Toen rende ze weg.

Tot haar verbazing hoorde ze achter zich een plotselinge uitbarsting van luid gelach.

Ramita wankelde terug naar haar kamer. Ze had Huriya nodig, om haar te vertellen wat er was gebeurd, maar toen ze het gordijn opzij trok dat dienstdeed als deur hoorde ze een ritmisch gebonk en een zacht *uh uh uh*; een meisjesstem. Ze gluurde voorzichtig naar binnen en zag het harige lijf van Jos Klein tussen Huriya’s gespreide benen bewegen. Haar lichaam leek heel klein onder hem. Huriya’s gezicht draaide een stukje naar de deur, alsof ze wist dat Ramita daar was. Toen kromde ze haar rug en zwaaide hartstochtelijk met haar hoofd.

Ramita glipte weg naar haar enorme, lege bed. Kazims gezicht plaagde haar dromen.

‘Echtgenoot, Huriya heeft me verteld over een tempel van Sivraman, hier in Hebusalim.’ Ramita zei trots die hele zin in het Rondiaans. Het was de week van de wassende maan en ze dronk koffie met haar man. Hoewel Ramita het paleisterrein niet mocht verlaten, mocht Huriya dat wel, mits onder bewaking en overdag, en een Lakh-koopman op de specerijenmarkt had haar over de kleine Omali-tempel verteld.

‘Ja, en?’ vroeg Meiros verstrooid, bezig met het lezen van een brief. ‘Hebusalim heeft tempels van de Kore, de Sollanen, de Ja’arathi en de Amteh. Elke religie in Antiopia is hier te vinden.’

‘Maar dit is mijn religie, echtgenoot, en ik wil daar bidden.’ Dit

was haar vruchtbare periode, tot het einde van de volle maan. Meiros was de vorige avond voor het eerst naar haar kamer gekomen, maar zijn lid had dienst geweigerd en hij was weggeschuifeld en had haar onaangeraakt en vernederd achtergelaten. Ze wist dat er dingen waren die vrouwen deden om mannen op te winden, maar ze had geen idee wat, dus als hij niet kon presteren, lag het in handen van de goden... en daarom was het zo belangrijk dat ze naar de tempel ging. ‘Sivraman rijdt op de grote stier en leent ons de dierlijke geesten van de vruchtbaarheid,’ legde ze uit.

Hij leek ontzettend slecht op zijn gemak, en ze glimlachte stiekem. *Ik kan die jadugara laten blozen!*

Uiteindelijk ging hij ermee akkoord dat de pandit van de tempel langskwam om hen te zegenen. Huriya haalde de heilige man, die Omprasad heette, de volgende avond naar Casa Meiros. Hij was broodmager, bijna een wandelend skelet. Zijn baard hing in een smoezelige kluwen tot halverwege zijn borst en hij hobbelde als een man die heel Antiopia door had gelopen... en dat had hij ook. Zijn gerafelde witte lendendoek bedekte amper zijn geslachtsdelen en zijn enige andere kledingstuk was een vuile oranje deken. Hij had geen vingers aan zijn linkerhand, alleen verbrande knobbels met littekens, en hij stonk een uur in de wind.

Ramita keek Huriya aan. ‘Mijn echtgenoot gaat hier niet mee akkoord als hij zo vuil is.’

Huriya’s blik klaarde op. ‘Olaf!’ riep ze luid, met ondeugende ogen.

Pandit Omprasads gezicht nam zo’n uitdrukking van vervoering aan toen hij zich in het warme water van het marmeren bad liet zakken, dat Ramita vreesde dat hij ter plekke het leven zou laten. De mannelijke bedienden wierpen haar chagrijnige blikken toe terwijl ze hem wasten, maar dat negeerde ze. *Denken ze soms dat ze beter zijn dan een heilige man van de Lakh*, dacht Ramita. *Nou, ze moeten gewoon doen wat hun gezegd wordt.*

Uiteindelijk was Omprasad gewassen en gekleed in oude bediendekleding, en hij kreeg te eten terwijl ze wachtten tot heer Meiros thuiskwam. Toen de oude magiër zich bij hen aansloot in de binnentuin, keek hij naar de heilige man en knikte gelaten. ‘Je zult me

moeten vertellen wat ik moet doen.’

Ramita straalde van opluchting en blijdschap. Ze kneep in Huriya’s hand. ‘Hij zal ons zegenen,’ verklaarde ze, opgewonden omdat ze haar man had overgehaald dit voor haar te doen.

Omprasad sprak langdurig, amechtig en heel veel hoestend, en niets van wat hij zei klonk erg logisch. Maar dat was niet relevant; wat belangrijk was, was de zegen van de goden. Wat belangrijk was, was dat ze de hand van haar man vasthield en dat hij iets voor háár deed. Terwijl de pandit een pooja-teken op haar voorhoofd zette, voelde ze Sivramans derde oog op haar. Nu zou ze snel zwanger worden, dat wist ze zeker. Ze voelde een hernieuwde vastberadenheid om deze nachtmerrie het hoofd te bieden.

Terwijl Huriya de oude man uitliet en hem nog wat eten en geld meegaf, pakte Ramita de gerimpelde hand van haar echtgenoot en liep plechtig met hem naar haar eigen vertrekken. Maar zodra ze uit het zicht van de bedienden waren, hield Meiros haar tegen. Zijn ogen stonden geamuseerd, maar ook bedroefd. ‘Vrouw, stop. Ik waardeer wat je doet. Ik waardeer je optimisme en je bereidheid om je plicht te doen, maar ik ben moe en ik ben oud. Gisteravond lukte het me niet, en nu heb ik nog minder energie. Ik ben doodop.’

Ze weigerde zich te laten afschrikken. ‘Laat me je dan helpen je te ontspannen, echtgenoot,’ zei ze timide.

Even leek hij te willen weigeren, maar toen haalde hij zijn schouder op. Ze leidde hem door het gangetje tussen hun kamers naar de binnentuin in het licht van de wassende maan. Ramita vroeg een bediende om warm water, zeep, een scheermes, badolie en wierookstokjes te brengen en zette Meiros op een stoel met kussens, en toen knielde ze aan zijn voeten. Ze had dit voor haar vader gedaan als haar moeder in de bloedkamer of de tempel was, en nu zong ze zachtjes terwijl ze werkte. Ze goot warm water en olie uit, masseerde met stevige vingers, knipte veel te lange nagels en liet zijn gewrichten knakken. Af en toe keek ze naar hem, en geleidelijk maakte zijn uitdrukking van verwonderde behoedzaamheid plaats voor ontspannen overgave.

Uiteindelijk zuchtte hij. ‘Dank je, vrouw. Dat was aangenaam.’